

Svet (z) kníh

časopis Knížnice pre mládež mesta Košice
december 2022 • číslo IV • ročník II

INŠPIRUJE VZDELÁVA SPÁJA

KNIŽNICA
PRE
MLÁDEŽ
MESTA
KOŠICE

Kde nás nájdete?

Knižnica a jej pobočky

- 1 LitPark
Kukučínova 2
- 2 OD Mier
Námestie Jána Mathého 1
- 3 OC Merkúr
Němcovej 28
- 4 Nezábudka
Poľovnícka 8
- 5 Humenská 9
- 6 ZŠ Jozefa Urbana
Jenisejská 22
- 7 ZŠ Bukovecká 17
- 8 ZŠ Družicová 4
- 9 ZŠ Bruselská 18
- 10 ZŠ Ľudovíta Fullu
Maurerova 22
- 11 ZŠ Belehradská 21
- 12 ZŠ Krosnianska 4
- 13 ZŠ Postupimská 37
- 14 ZŠ Fábryho 44
- 15 ZŠ sv. Cyrila a Metoda
Bernolákova 18
- 16 ZŠ Starozagorská 8
- 17 ZŠ Mateja Lechkého
Jána Pavla II. č. 1
- 18 SŠ sv. Košických mučeníkov
Čordákova 50
- 19 ZŠ Janigova 2

Obsah

- Fotoreportáž**
6 - 9 Motivačné aktivity s detským čitateľom 2022
- Naša - vaša knižnica**
10 - 11 Ako si získať čitateľov od malička
- Diagnóza: čitateľ**
12 - 13
- Toto si myslím ja!**
14
- Knihopísачi**
15 - 17 Valentín Šefčík
- V knižnom brlohu**
18 - 19 Vianočná koleda
- Čo číta...**
20 - 21 Emka Macková
- Odborník pod lupou**
22 - 23 Ľudmila Hrdináková
- Novinky z našej poličky**
24 - 26
- Hlavička**
27 - 32 s vianočnými škriatkami
- Komiksovo**
33 - 35 Čo nás ťaží...

december 2022
číslo IV, ročník II

Redakčná rada:
Mgr. Michaela Dúcsová
šéfredaktorka

MSc. Lucia Borovská
Bc. Natália Malíková, MBA
grafické spracovanie

Mgr. Dominika Petáková, PhD.
redaktorka, jazyková korektúra

Ing. Viera Ristvejová
redaktorka

Bc. Zuzana Sedláková
redaktorka

Vydavateľ:
Knižnica pre mládež mesta Košice
Kukučínova 2
043 59 Košice

Rok vydania: 2022
Počet strán: 38
ISSN 2729-8426

Online verzia
časopisu *Svet (z) kníh*

Knižnica pre mládež
mesta Košice

KOŠICE

Voňavý vianočný čas...

Priznám sa, vždy som mala rada Vianoce. Spájajú sa mi s mnohými vôňami. Najskôr to bola vôňa uprataného bytu. Potom to bola vôňa vianočných koláčikov. Mala som veľmi rada ten predvianočný čas, keď sme s mamkou piekli krehké pečivo podľa receptov mojej českej prababičky, ktorá kedysi slúžila na zámku. Pamätám sa na tie recepty – napísané krásnym, úhľadným písmom atramentovým perom na tenúčkem papieri, ktorý sa po rokoch začína rozpadávať, a tak sme museli recepty prepísať nanovo, aby sa nám nestratili. Bol to náš rodinný poklad.

Pamätám sa na tie chvíle, keď som plnila formičky na medvedie labky, vykrajovala linecké koláčiky a aj na to, ako som sa učila robiť úhľadné „rohličky“. V kuchyni všetko voňalo po orechoch, masle, kakau a vanilke, s mamkou sme sa pri pečení rozprávali aj o tom, aké mala Vianoce ona a jej súrodenci. Jej rodičia, moja babička a dedeček, boli pri vianočných prípravách takisto veľmi dôslední. Živý vianočný stromček zdobievali tak, že ich deti pri tom nevideli a potom sa tešili z tej žiarivej a voňavej ihličnatej krásy.

Keď sme mali malé deti my, tiež sme zdobievali stromček v noci pred Štedrým dňom. Vyzdobila som aj izbu našich chlapcov a ráno som sa spolu s nimi tešila z toho, že sa náš obyčajný byt cez noc premenil na zázračný. Teraz už stromček zdobíme spolu. Býva to voňavá jedlička a vetvičky borovice. Aj pečieme spolu vianočné pečivo podľa receptov mojej českej prababičky. Akurát k nim pribudli ešte ďalšie recepty od našich blízkych a priateľov. Každý rok si vravím, že by sme si napríklad vanilkové rožteky mohli upiecť aj v inom období. Nikdy sa to však nestane. Je to pečivo, ktoré patrí k Vianociam, rovnako, ako k nim patria spoločné chvíle, ktoré trávime pri prípravách.

Aj štedrovečerná kapustnica krásne vonia. A napokon krásne voňajú aj nové knihy pod stromčekom. Samozrejme, nie sú to iba knihy, ktorými sa na Vianoce obdarujeme, ale tie tam nesmú nikdy chýbať.

Keď si predstavím Vianoce, cítim ich vôňu vo vzduchu. No pri všetkých tých „hmatateľných“ vôňach je v mojom svete predovšetkým prítomný chvejivý a tajomný závan Svetla a Lásky, ktorý sa nám každý rok nanovo pripomína vo vianočnom Zázraku.

Prajem nám všetkým, aby sme sa mohli zastaviť a zhlboka nadýchnuť...

Markéta Andričíková

Motivačné aktivity s detským čitateľom 2022

XI. ročník

Hlavným cieľom seminára Knižnice pre mládež mesta Košice je poskytnúť knihovníkom možnosť podeliť sa o alebo získať inšpiratívne nápady, ako sa dá pracovať s knihou a detským čitateľom. Účastníkov aktuálneho ročníka slávnostne privítala a podujatie otvorila riaditeľka knižnice Kamila Prextová.

Mimoriadne bohatý program dvojdnového projektu bol venovaný všetkým, ktorým záleží na tom, aby deti čítali. Ponúkol až šesťnásť inšpiratívnych príspevkov, osem z nich prebiehalo za aktívnej účasti detí z košických škôl.

Úvodným podujatím, prebiehajúcim pod názvom *Stratení v rozprávke* sa slova ujali Ľubica Reváková a Lenka Šturmankinová z UX / Košice, o. z. Ich workshop bol zameraný na kreatívne narušenie, rozvetvenie deja vybranej rozprávky a hľadanie alternatívneho riešenia záveru príbehu pomocou dizajnerskej metódy User Flow (tzv. tok používateľa).

Space escape room, Cesta do neznáma s Joannou Gil a Agnieszkou Nieścior z Mestskej ľudovej knižnice Tadeusza Różewicza vo Vroclave. Escape room je forma duševnej zábavy, v ktorej skupina ľudí v spoločne rieši rôzne hádanky s cieľom nájsť riešenie – kľúč k východu.

Miestnosti sú pripravené podľa rôznych tematických kľúčov, čo knihovníci vedia veľmi dobre využiť. Účastníci hry nachádzajúci sa v miestnosti sa dostávajú von postupným riešením logických hádaniek, čo podporuje ich logické myslenie a, samozrejme, tímovú prácu.

Podujatie *Kniha v knižnici, v rozhlase a v divadle*, v hlavnej úlohe Juraj Martiška s Barborou Krajč Zamiškovou z Mestskej knižnice mesta Piešťany a, samozrejme, malí čitatelia. Cieľom bolo priblíženie knižného príbehu cez rôzne spracovania, v knihe, v divadle, v rozhlase.

Larysa Luhova a Nadiya Kindrys z Krajskej knižnice pre deti vo Ľvove predstavili svoju prácu na projekte *Stále ekologicky*. Vzhľadom na aktuálnu situáciu bol zaradený aj mimoriadny príspevok Larysy Luhovej, riaditeľky knižnice, o aktuálnom (ne)fungovaní knižníc počas vojnového stavu na Ukrajine.

Naozaj hravé vzdelávanie odprezentovala Annamária Petrovská z Verejnej knižnice J. Bocatia v Košiciach. Deti sa počas jej podujatia *Meduška – zo života včiel* milou, hravou formou a navyše za pomoci názorných pomôcok podozvedali oveľa viac o živote včielok. Zároveň sa zoznámili s rozprávkovou Meduškou.

Prezentácie projektu *Knižkovo* Miestnej knižnice Petržalka sa ujala Viera Némethová, ktorá na druhý deň pridala aj ukážkové podujatie *Nebojme sa povinného čítania – Byť Antigónou alebo Isménou?* To už bolo určené študentom stredných škôl, ktorým malo priblížiť širšie súvislosti o diela v súčasnom kontexte a zároveň spôsobom, ktorý sa niekedy nazýva aj „sokratovský“.

Knižnica bez hraníc, predstavenie aktívnych projektov knižnice J. Bocatia s nadregionálnym dosahom riaditeľkou knižnice Soňou Jakešovou.

Sokratovský rozhovor je riadená metóda diskusie. Účastníci hľadajú odpoveď na východiskovú všeobecnú otázku. Zmyslom je spoločné hľadanie odpovedí, pričom účastníci vychádzajú z vlastných prežitých skúseností. Žiaci sa tak učia diskutovať, polemizovať, ale aj navzájom sa počúvať.

(Ne)spokojný slimáčik Slávko a podujatie *5 prvkov duševnej pohody* s Monikou Ferkovou z Krajskej knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove. Podujatie vzniklo so zámerom vysvetliť a upriamiť pozornosť na 5 prvkov duševnej pohody, ktoré v knihe s rovnomeným názvom popisuje spisovateľka Linda Liliková.

Na domácej pôde vystúpil s príspevkom *Knižnica roka 2021* Ján Šimko, aby informoval o tom, ako sa Knižnici pre mládež mesta Košice podarilo zaujať porotu natoľko, že sa rozhodla udeliť jej Cenu ministerky kultúry SR za rok 2021.

*Naše tu a teraz v
Kamennej Góre a aktivity
Mestskej knižnice určené
pre deti a mládež predstavil
Tomasz Grabinski, riaditeľ
Mestskej verejnej knižnice v
Kamennej Góre.*

Ako sa dá baliť do rozprávky, ukázala deťom vo svojom prezentačnom podujatí Silvia Kupcová z Mestskej knižnice Mikuláša Mišíka v Prievidzi.

Do každej rozprávky vraj cesta vedie, len ju treba nájsť. A to bolo aj cieľom tohto stretnutia... pokiaľ sa nezval zvoniec a rozprávky nebol koniec.

Alena Javorková z Oravskej knižnice A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne pre deti pripravila zážitkové čítanie o nezvyčajnom priateľstve psa a človeka bez domova. Prostredníctvom príbehu o Gombíkovi a Šimonovi priblížila deťom i dospelým život ľudí bez domova. Zámerom zážitkových aktivít bolo podporiť vzťah k príbehom, knihám, knižnici, formovaniu citu pre príbehovú literatúru a najmä ponúknuť deťom priestor na prejavenie ich rozprávačských schopností, empatie či tvorivých zručností.

Roman Večerek, riaditeľ Oravskej knižnice A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne, odprezentoval činnosť knižnice vo svojom príspevku pod názvom *Čo by sme tak ešte vymysleli.*

Margita Galová, riaditeľka Mestskej knižnice mesta Piešťany, predstavila festival *Zázračný oriešok*, ktorý je medzinárodnou česko-slovenskou kultúro-spoločenskou udalosťou.

Naša kolegyňa Dominika Petáková, okrem iného vždy pohotová moderátorka, nás príjemne previedla celým programom seminára.

A pravidelnou hostkou, bez ktorej si už nevieme naše motivačné aktivity ani predstaviť, je Ľudmila Hrdináková z Filozofickej fakulty UK v Bratislave, ktorá sa opäť ujala analýz podujatí. Zakaždým pridala pár dobrých tipov, ako by aktivity mohli deti ešte viac zaujať.

Na záver ešte jedna spoločná fotografia skvelého tímu lektorov 11. ročníka *Motivačných aktivít s detským čitateľom*. Bolo dobre a možno by bolo bývalo ešte lepšie...

... keby odrazu nebol býval všetkému koniec, čo nám oznámil takýto krásny zvonec :-).

A my sa už môžeme začať tešiť na ďalší ročník.

motivačné aktivity s detským čitateľom 2022

Zborník príspevkov
zo seminára konaného v dňoch
10. - 11. novembra 2022

Ak vás táto reportáž zaujala natoľko, že by ste sa chceli o jednotlivých podujatiach dozvedieť čosi viac, zalistujte si v zborníku *Motivačné aktivity s detským čitateľom 2022*.

Je zverejnený na webovej stránke Knihnice pre mládež mesta Košice:
www.kosicekmk.sk.

Viera RISTVEJOVÁ

Ako si získať čitateľov odmalička

Knižnica pre mládež mesta Košice vznikla v roku 1955. Cieľom zriaďovateľov bolo v tom čase, aby sa knižnica orientovala na detského čitateľa a špecializovala na detskú literatúru.

Časom, uvedomujúc si potenciál vzniku čitateľského návyku práve v rodine, rozšírila knižnica svoje portfólio činností a aktivít postupne i o tie zamerané na rodiny. A to bolo jedným z hlavných z dôvodov, prečo sa posledné roky snaží orientovať na rodinné komunity.

Práve snaha vnášať atraktívne inovatívne prvky do aktivít knižnice priviedla knihovníčky k myšlienke začať pracovať nielen s deťmi od najútlejšieho veku, ale aj s ich rodičmi či starými rodičmi. Aktuálne sa to úspešne deje cez projekty *Čitateľom odmalička* a *BABY knižnica*.

Vítanie bábätiiek – Čitateľom odmalička

V marci 2020 knižnica projektom *Čitateľom odmalička* oživila spoluprácu s mestskými časťami mesta Košice. Ide o účasť zástupcov knižnice pri slávnostnom akte víťania bábätiiek. Táto milá aktivita prebieha na miestnych úradoch v závislosti od záujmu mladých párov a počtu novonarodených detičiek.

Rodičia od knižnice dostávajú krásne ilustrovanú brožúrku, ktorá informuje o dôležitosti čítania pre osobnostný rast dieťaťa a taktiež potrebné informácie o fungovaní knižničných pobočiek a výhodách členstva v knižnici. Zároveň každé dieťaťko dostáva zápis zadarmo, ktorý by týmto rodinkám mal otvoriť dvere k prvej spoločnej návšteve kráľovstva kníh.

Jedno je isté: knihovníckam/knihovníkom sa tu naskytla skvelá možnosť, ako rodičom pripomenúť, že sú tu pre nich a ich deti. Navyše sa osobné stretnutia dajú využiť na zdôraznenie dôležitosti včasného hlasného čítania deťom a dobrého rodičovského vzoru, ktorý privedie deti k čítaniu a celoživotnej láske ku knihám.

BABY knižnica

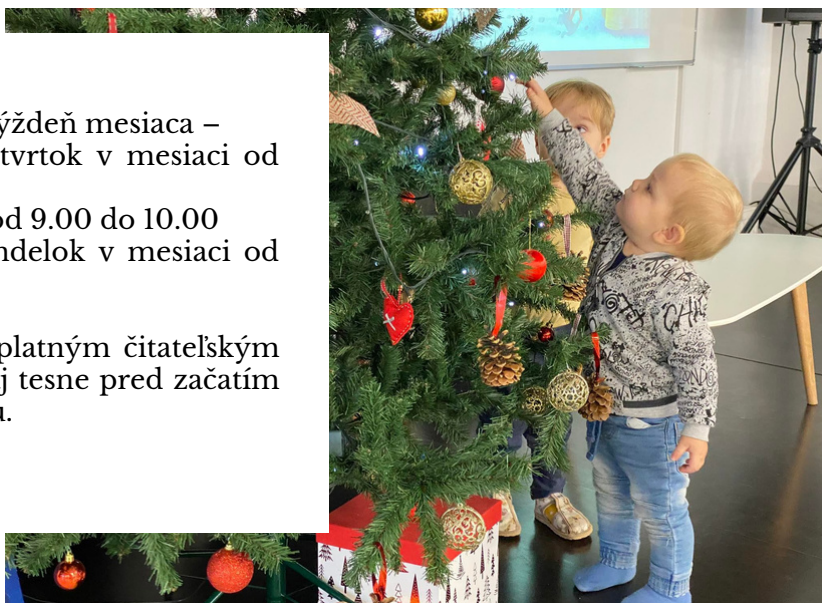
Vysokéj návštevnosti a obľube sa teší cyklus dramatizovaného čítania a tvorivých dielní pre najmenších čitateľov a ich rodičov – *BABY knižnica*. Organizuje sa už piaty rok ako mimoprázdňinové pokračovanie populárneho *Prečítaného leta* a z viacerých jej malých návštevníkov sa už stali veľkí čitatelia a návštevníci našej knižnice.

Raz v mesiaci od septembra do júna ponúka knižnica vo svojich pobočkách aktivity prispôbené pre deti vo veku od dvoch do piatich rokov. Počas prvej hodiny podujatia sa deti môžu zahrať s množstvom edukačných a senzomotorických hračiek či spoločenských hier. Zároveň si môžu domov odnieť suveníry, ktoré si s pomocou rodičov vyrobia v kreatívnych dielnach prispôbených aktuálnej téme. V druhej polovici podujatia prebieha dramatizované čítanie tematických kníh podporené množstvom rekvizít a sprievodných hier. Ilustrácie z čítaných kníh zvyknú byť zväčšené na interaktívnej tabuli, aby si ich počas čítania mohol pozrieť každý. Odvážnejšie deti sa do dramatizácie zapájajú svojím spevom a tancom alebo pomáhajú knihovníčke v znázorňovaní prečítaného. Raz za čas k nám zavítajú aj profesionálni herci so svojimi divadielkami, hudobnými predstaveniami či zvieratá z košičkej ZOO.

Na *BABY knižnicu* vás pozývame vždy v prvý týždeň mesiaca –
v **LitParku** na Kukučínovej 2 vždy v prvý štvrtok v mesiaci od 9.00 do 11.00,
v **Nezábudke** na Poľovníckej 8 v prvý utorok od 9.00 do 10.00
a v **OC Merkúr** na Němcovej 28 v prvý pondelok v mesiaci od 15.30 do 16.30.

Podujatie je určené pre čitateľov knižnice s platným čitateľským preukazom, ktorý si účastníci môžu vybaviť aj tesne pred začatím aktivít. Vstupné je symbolické 1 euro za rodinu.

Viera RISTVEJOVÁ, Zuzana SEDLÁKOVÁ

Do vianočného čísla tejto rubriky sme oslovili priamo našich vedúcich. Ako by to vyzeralo, keby vedenie knižnice nečítalo? :) Ponúkame vám teda tipy riaditeľky Kamily Prextovej, vedúceho Útvary knižnično-informačných služieb Jána Šimka a vedúcej ekonomického úseku Marty Dolhej.

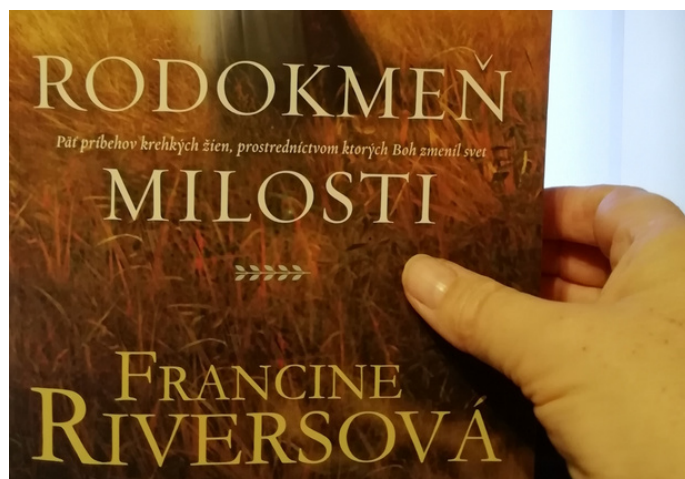

Riaditeľka knižnice Kamila Prextová spomína najskôr detské knihy. „Sú také krásne a také pravdivé. Čítam ich mnoho, pomáhajú mi aj na dobíjanie bateriek a hľadanie dobra v ľuďoch. A tie ilustrácie a obálky, jedna nádhera. Vďaka príbehom porovnávam svet detí so svetom dospelých. Detské knihy majú svoje čaro, svoju fantáziu a dobré knihy si človek zamiluje navždy. Preto keď niektoré knihy z knižnice prečítam, kúpim si ich aj pre seba, aby sme ich mali v rodinnej knižnici. A aby to nevyznelo tak, že čítam len detské knihy... Rada čítam autobiografie, príbehy zo života, motivačné knihy, romány a náučné knihy. Knihy, ktoré mi niekto odporúča, alebo knihy, ktoré napísali moji priatelia spisovatelia.”

Naposledy čítala knihu *Ako byť šťastný?* „Dve skúsené novinárky Veronika Folentová a Vitalia Bella dlhšie pracovali na tejto knihe, vyšla tento rok. Hľadali odpovede na šťastný a spokojný život od narodenia cez dospievanie, rodičovstvo, výchovu, starnutie a priateľstvo. A potom sa dotkli aj ťažkých tém ako neplodnosť, vyhorenie, vzťahy, zdravie, úspech, spiritualita a spoločnosť. Kniha je vlastne sprievodcom na ceste k šťastnému životu. Jasné, po jej prečítaní nebudeme okamžite šťastní, ale pomôže nám zodpovedať množstvo našich otázok. Pár myšlienok vám tu dám: „Úspech veľmi často spája so šťastím. Ako keby sme boli automaticky šťastní, keď sme úspešní. Zvyčajne nám úspech aspoň na chvíľu pocit šťastia či radosti naozaj prinesie. Zároveň je však pravda, že to, čo považujeme za malé úspechy, prehliadame a ideme rovno k niečomu ďalšiemu, k ďalšej ambícii.“ Pociť šťastia vydrží nejaký čas, ale potom musíme byť zase len sami so sebou a to nie je vždy ľahké. Aj veľmi úspešní ľudia majú svoje neistoty, strachy či pocity zlyhania. Odporúčala by som ju prečítať každému, kto sa teraz stráca v súčasnom svete a sleduje,

ako spoločnosť preskakuje z jedného brehu na iný. A tento bláznivý svet je potrebné nejako pochopiť a nestratiť sa. Je tam mnoho rád a názorov psychológov. Problémy nás obklopujú a zažívame ich každý deň. Aby sme boli menej smutní a šťastnejší, hľadajme odpovede v tejto knihe. Ja som sa našla v mnohých odpovediach a viaceré z nich mi pomôžu pri zvládaní rôznych životných situácií. Budte šťastní... alebo radšej – budte spokojní.”

PhDr. Kamila Prextová, MBA,
riaditeľka Knižnice pre mládež mesta Košice

Niektorí holdujú viac beletrii, avšak pani Dolhá je z tých, ktorí dávajú prednosť náučnej literatúre. „Konkrétne je to hlavne z oblasti prírodných vied, ktoré sú ľahko pochopiteľné aj pre obyčajných ľudí, nielen pre vedcov. Taktiež čítam Bibliu a biblické príbehy aj knihy zaoberajúce sa psychikou človeka a procesmi s tým súvisiacimi hlavne v ponímaní človeka ako celku, t. j. človek = telo, duša a duch.”

Náročnejšiu literatúru však prekladá ľahšou beletriou, no ostáva verná téme. Naposledy ju totiž najviac zaujala Francine Riversová a jej kniha *Rodokmeň milosti*. „Je to 5 inšpiratívnych príbehov žien, ktorých mená nájdeme v Biblii – v rodokmeni Ježiša Krista. Sú to príbehy Tamary, Rachab, Rút, Betsabe a Márie. Knihu odporúčam úplne každému. Príbehy týchto žien, ktoré žili v dávnych časoch, nie sú vzdialené ani dnešným problémom a zložitým životným situáciám. Vyznačovali sa odvahou, dokázali riskovať a nečakane konať. Vela si z nej môžu odniesť aj muži. V každom príbehu vystupuje muž dôležitý pre tieto významné ženy.”

Ing. Marta Dolhá,
vedúca ekonomického úseku

Aké knihy rád číta vedúci Útvary knižnično-informačných služieb? „Ani neviem, či na túto otázku existuje, v mojom prípade, jednoduchá odpoveď. Môj premenlivý ‚knižný apetít‘ závisí od mnohých faktorov. Ak trpím depriváciou poznania, tak sú to knihy z oblasti filozofie, sociológie či iných odborov, ktoré mi pomáhajú nachádzať odpovede, prípadne klásť nové sofistikovanejšie otázky. Medzi oblúbcov v tejto kategórii zaiste patria Gilles Lipovetsky či Zygmunt Bauman. Ak ‚upratujem‘ svoje pocity, prípadne hľadám krásu samu osebe, tak je to poézia v rôznych podobách. A tu sú momentálne mojimi favoritmi Michal Tallo, Dominika Moravčíková a Andrew McMillan. Pokiaľ ide o beletriu, v tejto oblasti sa nechávam ovplyvniť najmä tromi skutočnosťami, ktoré nemusia byť vzájomne prepojené a od seba závislé. Prvou je téma, ktorú v tom-tom období preferujem. Druhou samotný autor/autorka, pretože ako každý, i ja mám svojich oblúbcov, a tretou odporúčania známych, ktorí sú v literatúre ‚doma‘. Čo ma však natrvalo zasiahlo a neustále je prítomné v mojom literárnom putovaní, je magický realizmus. A tak v mojich dvoch súkromných domácich knižniciach má najpočetnejšie zastúpenie Gabriel García Márquez.

Čo skvelé čítal naposledy? „Keďže pri tejto otázke sa mi vynorili dve knihy, nedovolím si jednej z nich ukrivdiť. Majú totiž, podľa mňa, veľa spoločného. Obe autorky som mal možnosť osobne stretnúť. Obidve mi vo venovaní adresovali milé slová (+ úsmev). Knihám je vlastná denníková forma. Oddný i Mia v nich reflektujú život, hľadanie a prežívanie i osobnú bolesť. Všetko témy, ktoré sú mi v literatúre blízke. Prvá kniha nesie názov *Láska v troskách* a druhá *Tá bolesť ťa prejde* od autorky Mie Žurekovej.“

Láska v troskách islandskej spisovateľky Oddný Eir, ktorá získala Cenu Európskej únie za literatúru, je typickou exkurziou do magickej krajiny ohňa a ľadu. Krajiny, kde človek musí byť od toho druhého závislý, aby dokázal prežiť. Prežiť v zmysle uchovania vlastnej identity, ktorá sa začala už dávno pred našim narodením, a my sme len jej ďalšou formou a naplnením v nekonečnej línii. Podľa názvu by sa mohlo zdať, že ide o lacný tragický príbeh, ktorými sú police v našich knižniciach replnené.

Trosky však môžu byť zároveň novým materiálom, ktorý poslúži k ‚stavbe‘ niečoho nového, čo možno v troskách neskončí. Kniha je plná krásnych obrazov Islandu, neuchopiteľného mikrosveta tamojších ľudí s témami, ktoré sú pre nich typické. Oddný v nej prepája zdanlivo odlišné veci (korporátnu nenásytnosť, túžbu po samote i spoločenstve, ekológiu, hudbu, poéziu, nahotu, feminizmus, tabu rôzneho druhu...). To všetko nakoniec vytvára krásu, ktorá nemusí byť zakaždým ľahko uchopiteľná a čitateľná pre každého. Osobný príbeh rodiny čerstvo rozvedenej spisovateľky, ktorá chce znovuobjaviť to, za čím je jej ľúto, a okúsiť niečo nové, sprevádza čitateľa jej tajomstvami, ale aj Islandom ako takým. Občas som mal pocit, že niektoré miesta sú mi dôverne známe, hoci som ich v skutočnosti nikdy nenavštívil. Niekedy som cítil nárazy severského vetra, inokedy zasa jemnosť machu na jaskynných kameňoch pri sledovaní preletu vtákov či objatie staršej tety ukrývajúcej mnohé rodinné tajomstvá. Oddný sa to podarilo najmä vďaka jej brilantnosti vyvolať v čitateľovi pocit spojenectva a autentickosti. Knihu odporúčam náročnejšiemu čitateľovi s citom pre lyrickosť.

Tá bolesť ťa prejde je knihou, ktorá podľa svojho názvu predikuje lepšie časy. Tie však možno nikdy nenastanú, pretože niektoré bolesti sa nekonia ani smrťou, najmä nie v prípade tej, ktorá prežije. Kniha nie je, podľa mňa, určená na oddychový čas, pri ktorom sa chceme nechať unášať príbehom bez hlbšieho zamyslenia. Denníkové zápisy vo forme listov, ktoré sú zároveň terapeutickým nástrojom, túto potrebu ani nemôžu naplniť. Naopak. Sú motorom túžby dozvedieť sa čosi zo súkromia hlavných protagonistov. Občas nás chce autorka vyrušiť z našich stereotypov, vysloviť slová podpory, prípadne nepochopenia. Kto je on a kto ona? Kto je ona a ona? Kniha je v podstate na slovenskej scéne prvou lastovičkou, ktorá sa venuje problematike transrodovosti, s dôrazom na hľadanie vlastnej identity a svojho miesta. V práci, rodine, komunite, spoločnosti... svete. Na malom priestore sa otvára veľká a nelahká téma, ktorá je v našej spoločnosti stále opradená neveriteľnými a nezmyselnými predsudkami, a nebojím sa povedať, že je svojím spôsobom demonizovaná. Miestami sa človek zamyslí, kto je vlastne v tomto celom príbehu dôležitý. Či pisateľka listov, ktorá prostredníctvom nich sprostredkuje svoje pocity, alebo Maia (v niekoľkých odstavcoch Michal) a úskalia jej života alebo skôr utrpenia do zlomového momentu. Práve takáto perspektíva nám dáva možnosť vcítiť sa do obidvoch postáv a vnímať to, s čím sme sa doteraz možno nestretli, prípadne sme sa tomu snažili vyhnúť. Knihu odporúčam všetkým, ktorí prejavia záujem o pochopenie pre nich trochu nepochopiteľných vecí súvisiacich s rozporom medzi priradeným pohlavím a pohlavnou identitou človeka. Možno toto dielko dokáže predsudky vyradiť, možno ich potvrdí. To je už na čitateľke/čitateľovi.“

Mgr. Ján Šimko, PhD.
vedúci Útvary knižnično-informačných služieb

Sedem manželov Evelyn Hugovej Taylor Jenkins Reid

Táto kniha mi bola už dávno odporúčaná, no jej čítanie som dlho odkladala. Teraz však nechápem prečo. Je úplne skvelá a určite ju odporúčam ďalej. Je to príbeh fiktívnej herečky Evelyn Hugovej, ktorá je niečo ako Marilyn Monroe – svetoznáma, uznávaná, krásna, ikonická a sexsymbol. Je známa svojimi platinovo blond vlasmi, postavou ako presýpacie hodiny a, samozrejme, svojimi siedmimi stroskotanými manželstvami.

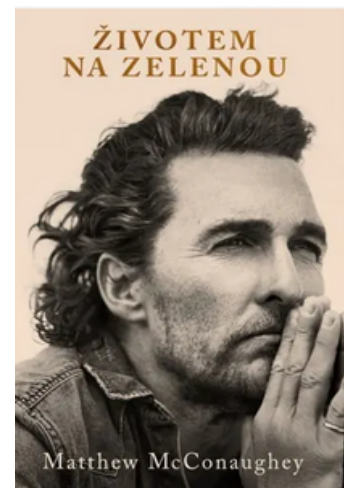
Na začiatku príbehu je už dávno na dôchodku a rozhodne sa rozpovedať svoj životný príbeh. No keďže je herečka a nie spisovateľka, najme si na to našu rozprávačku Monique. Svoj príbeh začína ešte ako malé chudobné dievča z Kuby, ktorému zomrela mama a ktoré bije otec. Klame o svojom veku, vydá sa za prvého chlapca, ktorý o ňu prejaví záujem, a ujde do Los Angeles.

Evelyn teda prišla doslova z ničoho a vypracovala sa na vrchol sama. Zmení si meno, vlasy, a teda aj celú identitu. Prestane hovoriť svojím rodným jazykom. Stáva sa úplne novým človekom, niekým, koho ľudia chcú vidieť a zbožňujú. No ten človek naozaj neexistuje, je to len falošná persóna, za ktorou sa skrýva skutočná Evelyn. Tak sa teda Monique dozvedá, že všetko, čo si myslela, že o nej vie, je naozaj nesprávne. V šoubiznise je skoro všetko pretváрка, nič nie je naozaj tak, ako sa zdá. A tak aj Evelyn stratila samu seba v pretváрке. Po prvom úspešnom filme začala byť nenásytná, nikdy nemala dosť. A tak zabudla na to, na čom v živote skutočne záleží, a na staré kolená to ľutuje. Pokiaľ ide o manželov, nakoniec – prekvapivo – nehrajú veľkú rolu. Kniha sa síce volá „Sedem manželov Evelyn Hugovej“, no tí sú len vedľajšie postavy. Evelynina životná láska dokonca nie je ani jeden z nich. Nechcem vám nič „spoilerovať“, ale dosť ma to prekvapilo. Čakala som, že tam bude niečo v tom zmysle, že Evelyn sa prizná, že ich všetkých zavraždila, no „plot twist“ bolo niečo úplne iné. Prečítajte si a dozviete sa.

Julka Jakubeková,
ambasádorka Knižnice pre mládež mesta Košice

Životom na zelenú Matthew McConaughey

Matthewa ako herca mám veľmi rada, a keď som sa dozvedela, že napísal knihu, nevedela som sa dočkať, kedy si ju budem môcť prečítať. Úprimne, nevedela som, čo od knihy očakávať, a mala som obavy, či nebude plná nezmyselných citátov, a na moje prekvapenie taká vôbec nebola. Matthew čitateľov prevedie naprieč svojím životom, ako súkromným, tak aj pracovným, oboznámi čitateľov so všetkými jeho radosťami, strastami, predsavzatiami, jednoducho, priblíži čitateľom všetko, čo ho stretlo vo filmovom priemysle, ale aj na jeho spontánnych návštevách v rôznych krajinách. Veľmi ma v knihe bavila časť, v ktorej opisoval svoj kočovný život, ale za zmienku stoja aj príbehy s jeho otcom a výchovou. Matthew má veľmi zaujímavý postoj k životu, snaží sa prekážky premeniť na príležitosti, a aj keď mu na jeho „semafore života“ naskočí občas červená, nezastaví sa a ide ďalej. V knihe opisuje aj to, ako ide za svojím snom, a to doslova... Ale to už sa dozviete pri čítaní knihy, ktorá z môjho pohľadu naozaj stojí za to. Číta sa ľahko, je pútavá a rovnako zaujímavé sú aj fotografie, autorove myšlienky a texty piesní, ktoré tam autor doplnil.

Veronika Zambová,
ambasádorka Knižnice pre mládež mesta Košice

Valentín Šefčík

AKO MALÝ SA CHCEL VOLAŤ „NORMÁLNE“

V našom časopise ste si už mohli prečítať rozhovory s rôznymi „knihopísacmi“. Takými, ktorí píšu príbehy pre deti či historické romány pre dospelých. Tentokrát sme oslovili básnika. Na naše otázky odpovedal Valentín Šefčík. Porozprával nám o svojom písaní, ale aj o tom, ako vníma svoje výnimočné meno, a všeličom inom.

1. Blížia sa Vianoce. Máš ich rád, a ak áno, čo máš na nich najradšej? Kým sme boli deťmi, vnímali sme Vianoce inak, možno aj preto, že sme mali omnoho viac snehu (čo je pre dieťa nesmierne podstatná vec:-)), badáš rozdiel ty sám v ich vnímaní ako dieťa a ako dospelý? :-)

Snažím sa presvedčiť sám seba, že ten rozdiel tu nie je. Že to dospelé vnímanie Vianoc nemôže byť iné ako vtedy v detstve, veď ich prežíva stále ten istý človek. Ale čistota a čírosť detského vnímania nie sú vždy prenosné. Nestačí sa vrátiť do čias detských rokov. Treba sa vrátiť do čias detskej duše. Ak sa mi to dnes počas Vianoc podarí aspoň na pár okamihov, som šťastný. Vianoce mám, samozrejme, rád, ako takmer každý človek. Sú to najjemotivnejšie sviatky presiaknuté Božím pokojom a tichom a istou príjemnou formou ľudskosti. Čo sa za tie roky celkom iste zmenilo, je komerčný rozmer Vianoc. Kým v mojom detstve prvýkrát slovo Vianoce zacinkalo niekedy začiatkom decembra, teraz nám ich internet, televízia a obchodné reťazce podsúvajú už koncom októbra. Ako keby sa dali objednať alebo kúpiť. No našťastie nedajú.

2. Tvoje meno evokuje iný sviatok. Ako sa ti s ním žilo/žije?

Zaujímavo :). Keď som bol malý, závidel som mojím kamarátom a chcel som sa volať „normálne“, ako oni (napr. Miro, Ľubo, Peter...). Ale čím dlhšie som ho nosil, tým viac som mu prichádzal na chuť :). Začal som chápať jeho výnimočnosť a istú originalitu. Môžem povedať, že mi trvalo roky, kým som ho definitívne prijal. Možno som prípad človeka, ktorý potreboval dozrieť na svoje meno. Keď sa v 90-tych rokoch začalo to meno častejšie skloňovať s láskou a presúvať do komerčnej roviny, dostalo sa môjmu menu oveľa väčšej pozornosti. Keď sa človek narodí, dostane meno. A to ešte netuší, že druhé meno si bude tvoriť sám po celý život.

3. Ako si vlastne prišiel k tomuto menu? Určite okolo toho existuje zaujímavý príbeh.

Neuveríš. Dostal som ho pri narodení :). Nuž narodil som sa 13-teho februára. Tento dátum silno poznačil rozhodovanie mojich rodičov. A keďže sa aj môj otec volal Valentín, bolo rozhodnuté :).

4. „Zneužil si“ niekedy svoje meno plus sviatok a talent na básne na vyznanie lásky nejakému dievčaťu ako originálny darček? Ako to dopadlo? :) Na to mám pozitívnu odpoveď – nezneužil :). V časoch, keď som ešte „hľadal“ (a to už bolo poriadne dávno), nebolo meno Valentín v takom povedomí, ako nám ho dnes ponúkajú médiá. Priznám sa – myslím si, že ho trochu (dosť) zneužívajú.

5. Podľa toho, čo som čítala, si k písaniu prišiel ako slepé kura k zrnú. Je to skutočne tak, že si sa raz zobudil a blik – napíšem básničku o láske? :) Prečo nie detektívku či horor? :) Prečo práve báseň o láske?

Nebolo to celkom tak. Mne báseň učarovala dosť skoro. No kým som prešiel od povinného učenia sa básni naspamäť (na 1. stupni ZŠ) k pokusom na ich programové písanie, chcelo to veľa času a odvahy. Prvý pokus sa odohral v mojich 9-tich rokoch. A potom som sa roky pokúšal „stvorit“ poéziu. V puberte to bolo intenzívnejšie, samozrejme, že to nešlo ľahko a moje básnenie (blúznenie) ostávalo iba v mojom šuplíku. No až keď som sa stal učiteľom, nastal okamih, že som sa raz vrátil domov z práce a povedal som si: „A ja dnes napíšem báseň pre deti!“ A vznikla prvá báseň (volala sa Horechobot III. /tretí/) a táto báseň ako keby predznamovala moju neskoršiu cestu literatúrou pre deti a mládež. To, že ma máte definovaného aj ako autora básní o láske, súvisí s tým, čo som už spomínal. Kniha *Bola raz jedna láska* je istým signálom, ktorý spája čitateľov s mojím menom. Nápad napísať knihu o láske pre deti som nosil v hlave asi dva roky. Pátral som, či niečo podobné už niekto pre deti niekedy napísal. A keďže som nič také neobjavil, pustil som sa do toho sám. A neviem, prečo nie detektívku. Detektívky mám rád. Ale viem, prečo nie horor. Horory nemusím :).

6. Vďaka téme môže mať tvoja tvorba i nápomocný charakter. Máš spätnú väzbu i v tomto smere?

Nuž ak myslíš na to, či básničky o láske niekomu pomohli alebo „naštartovali“ vzťah, takú spätnú väzbu nemám.

Len sa občas prichytím pri tom, že určite nie som sám, kto takto uvažuje o láske. A ak sa niekto pri ich čítaní usmeje alebo rozplače alebo si na niekoho spomenie, môj zámer mi vyšiel :).

7. Skúšaš alebo si skúšal aj iný žáner?

Iste. Kdesi v začiatkoch som skúšal písať aj rozprávkové príbehy. A aj ich zopár vzniklo. Ale ja som sa (neviem prečo) rýchlo vrátil do krajiny poézie, ktorá sa mi (paradoxne) píše ťažšie. Napriek tomu sa v nej cítim doma.

8. Chystáš niečo na vydanie aj teraz?

Teraz sa nachádzam v istom (ne)tvorivom období. Tu a tam vznikne niečo malé. Ale ešte nie som ani rozhodnutý, ani naštartovaný do ďalšieho rukopisu. Dávam si načas a v tomto smere sa nikam neponáhlam. Niet kam.

9. Máš pri písaní nejaký rituál alebo ťa myšlienky prepadajú v najnevhodnejšej chvíli, napríklad počas riaditeľovania? :)

Roky som písal poležiačky, na bruchu. To bol môj najobľúbenejší rituál :). V tejto polohe sa dá aj pracovať, aj odдыхovať. A občas aj zaspáť :). Ale pri tejto práci je to dovolené. Myšlienky majú svoj život. Niekedy tečú okolo, niekedy cezo mňa, niekedy preletia a stratia sa, niekedy sa zastavia a už neodídu. A niekedy ich musím doslova ťahať za nohu :). Stane sa, že sa nápad objaví cestou v autobuse alebo tesne pred usnutím alebo v sprche. Vtedy presvedčam sám seba, že ten nápad nestratím a že si ho zapíšem, hneď keď to bude možné. No, čo vám poviem, takto som už postrácal veľa nápadov a myšlienok :).

10. Si teda riaditeľ a básnik. Aké si bol dieťa, žiak a čitateľ?

Bol som úplne obyčajné dieťa. A také som aj ostalo. Nevidíš? :) :) :). Bol som žiakom, ktorý sa dobre učil, rád som chodieval do knižnice a veľa som čítal. V puberte som hltal knihu za knihu. Od detstva som mal rád básne a na rozdiel od mojich kamarátov, ktorých zaujímal iba futbal a baby, som sa ich rád učil naspamäť. Futbal, baby a iné záľuby boli aj v mojom detskom živote, len tie básne tam boli akosi vždy. A už mi ostali. Navždy. Chvalabohu :).

11. „Testuješ“ básne i na manželke a vlastných deťoch? :) Bývajú tvojimi prvými kritikmi alebo ako prvý číta tvoje básne niekto celkom iný?

Iba zriedkavo „testujem“ básne doma. Niektoré číta moja manželka ako prvá, ale nie je to

pravidlo. Báseň má svoj život. A životy mojich básní nie sú rovnaké. Kým sa dostanú na stránku knihy, pretečie istý čas. Najprv sa musím s básňou stotožniť a zžiť ja sám. A to môže trvať dni aj mesiace. Nezriedka básne prerábam. Ak si myslím, že je už dobrá, niekedy ich prečítam mojim deťom v škole. A potom je tu ešte jeden človek, ktorému báseň posielam na korektúry. Jazykové i pocitové. A tento názor je pre mňa dôležitý.

Na záver sme Valentína požiadali o láskavosť a on súhlasil. Ak ste zvedaví a chcete vedieť, čo to bolo, pozrite sa na poslednú stránku časopisu.

Michaela DÚCSOVÁ

Začnem s tým, že Marley je mŕtvu...

Na Londýn padá tma a ulicou kráčajú dvaja muži. Zapalujú plynové lampy. Kým prídu od jednej k druhej, začína snežiť. Za oknom blízkeho domu stojí muž. Dáva sa dolu. Nevidí však obyčajnú snehom pokrytú londýnsku ulicu, v myslí mu žije príbeh. A hoci je do Štedrého dňa ešte ďaleko, myšlienky mu plní hlahol kostolných zvonov, koledy a... jeden starý mrzút, ktorý tam dolu kráča a šomre si popod nos. „Hlúpe sviatky. Čas sú peniaze.“ Nikomu sa nedáva do očí, a ak zodvihne zrak, prepáli dotyčného takým pohľadom, že sa mu odnechce osloviť ho. Mňa skupinku biednych žien a detí, ktoré prosia o almužnu. Zaženie sa na nich palicou. Mladého muža za oknom obsypú zimomriavky a na myseľ sa mu tlačia vlastné spomienky. Vlastné biedne detstvo, keď mu zavreli otca pre veľké dlhy a on musel ako dvanásťročný žiť v nocľahárni a od skorého rána pracovať ako robotník v továrni. Ťaživé spomienky ho oberajú o pokoj a berú so sebou i teplo z okolia jeho srdca. Lakomci, odludovia, mizantropi... Scrooge. Držgroš! Aké trefné meno. Studený, nevrly boháč rátajúci peniaze, schopný pre šiling holými rukami rozhrabávať snehový závej, do ktorého mu omylom padol. Zažmurká a odíde od okna. Do kozuba priloží poleno, ohreje si ruky v žiare plameňov, prevracia meno v myslí. Scrooge. Rýchlo sa vráti k písaciemu stolu, namočí brko do kalamára a pokračuje v písaní. Do ticha sa okrem pukotu plameňov v kozube ešte dlho bude ozývať škrabot pera po papieri...

Možno sa to stalo takto a možno podobne, keď mladý Charles Dickens od októbra roku 1843 písal svoju poviedku *Vianočná koleda*, ktorá vznikla za šesť týždňov. Inšpiroval sa vlastným pohnutým detstvom i tým, čo videl okolo seba. Keď mal dvanásť rokov, jeho otca skutočne uväznili pre veľké dlhy a on musel pracovať v továrni. Dokonca aj keď ho pustili, bol Charles nútený ostať v tvrdej práci, čo ho ešte viac frustrovalo. Toto obdobie malo veľký dopad na jeho život i tvorbu. Zlé spomienky a skutočnosť, že sa situácia nemení, že muži, ženy a najmä deti z najchudobnejších častí Londýna trpeli strašnou sociálnou nespravodlivosťou, jeho dielo veľmi poznačili. Navyše... čaro sviatkov, duch Vianoc... to všetko boli pre mnohých v tej dobe neznáme pojmy. Príbeh Ebenezera Scroogea písal ako obžalobu industriálneho kapitalizmu v 19. storočí, ako vrátenie hodnoty sviatkom, a takto ho vnímala i verejnosť, keď po prvýkrát vyšiel pod názvom *A Christmas Carol. In Prose. Being A Ghost Story of Christmas*. Poviedka sa stala azda najznámejším vianočným príbehom vôbec. Príbeh o lakomom, chladnom, necitlivom a mrzútskom Ebenezerevi Scroogeovi a jeho náprave po tom, čo ho navštívia traja duchovia počas Štedrého večera, zanecháva stopy v celých generáciách čitateľov aj po Dickensovej smrti. Snažil sa v ňom oživiť Vianoce, s dôrazom na rodinu, dobrú vôľu a súcitiť.

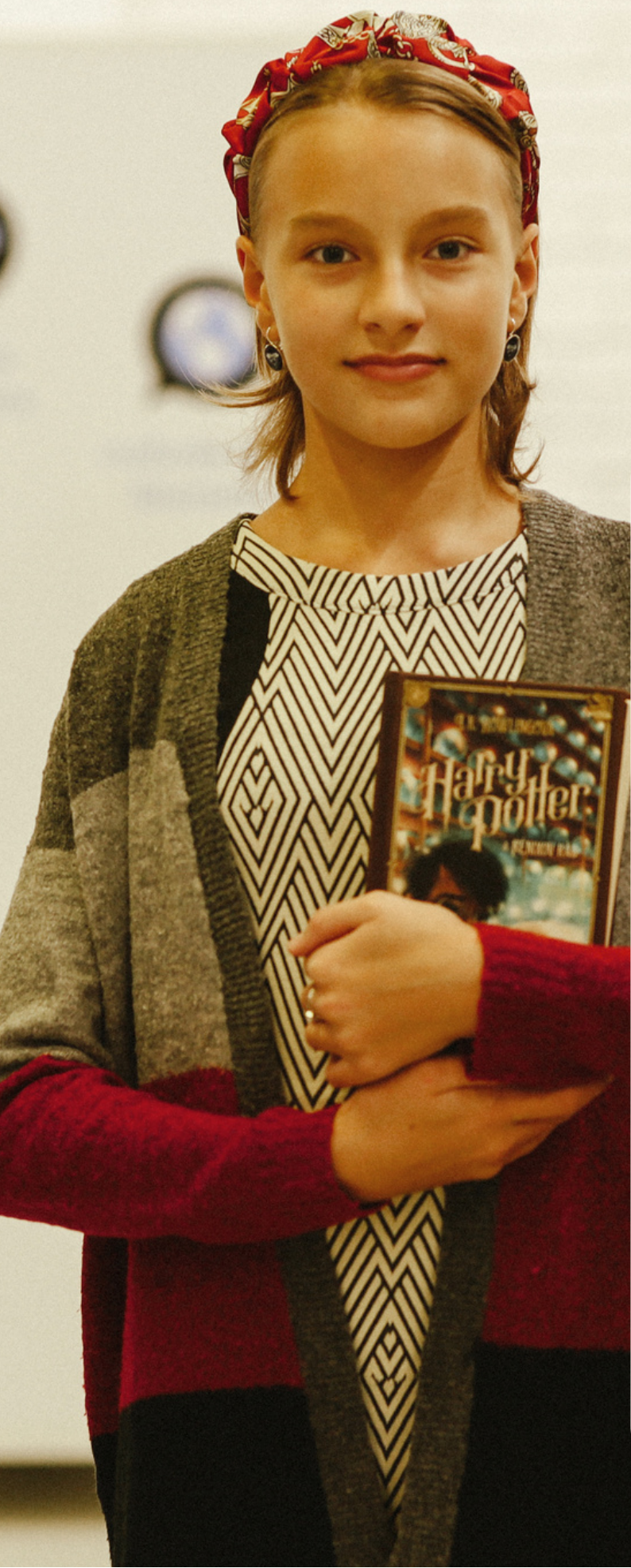
Možno ani sám Dickens nevedel, aký úspech raz bude mať. A možno to netušil ani jeho vydavateľ, keď kniha 19. decembra 1843 po prvýkrát uzrela svetlo sveta. Vydalo ju vydavateľstvo Chapman and Hall, mala červený obal a zlatú oriezkú. Navyše obsahovala štyri drahé ručne maľované rytiny a štyri čiernebiele drevené rytiny od Johna Leecha. Vyšla v náklade 6 000 kusov, ktoré sa rýchlo vypredali a kniha sa veľmi dobre predávala i v ďalšom roku. Stála šesť šilingov, a aj keď na nej Dickens veľa nezarobil, priniesla mu obrovský úspech. Oslavovala ju verejnosť i kritici. Naštartovala Dickensovu kariéru a od tých čias dostal príbeh mnoho knižných, filmových aj operných podôb. Vznikol dokonca i muzikál. Príbeh s nadšením hrávajú aj deti na školských vianočných besiedkach po celom svete. Detskej adaptácie sa ujal aj Walt Disney (kto by si nepamätal sladké myšiatko Tima s drevenou barličkou, ktoré sa nedožilo ďalších Vianoc pre skupáňa) a dodnes má *Vianočná koleda* v literatúre špeciálne čarovné miesto.

Čo však autora zrejme potešilo najviac, bol dôsledok vplyvu jeho knihy, ktorý sa odohral na Štedrý deň v roku 1867 v Bostone. Pán Fairbanks sa cítil taký ovplyvnený *Vianočnou koledou*, že v prvý sviatok vianočný továreň zatvoril a všetkým svojim zamestnancom poslal moriaka. Historik Ronald Hutton si dokonca myslí, že dnešná podoba slávenia Vianoc je z veľkej časti výsledkom viktoriánskeho obnovenia sviatkov propagovaných práve *Vianočnou koledou*.

Či už je to tak, alebo inak, isté je, že *Vianočná koleda* sa stala jedným zo symbolov Vianoc a má nám rozhodne čo povedať aj v súčasnosti.

Michaela DÚCSOVÁ

Čo číta...

Emka Macková, finalistka súťaže o titul kráľa/kráľovnej detských čitateľov 2022, členka novovzniknutého knižničného parlamentu

Knižnica pre mládež mesta Košice každoročne hľadá v radoch svojich mladých čitateľov toho najšcitanejšieho, ktorému potom slávnostne udelí titul kráľ/kráľovná detských čitateľov. Všetko prebieha prostredníctvom trojkolovej súťaže. Prvé kolo vyberá víťazov z pobočiek knižnice, druhé vyselektuje šesť finalistov a posledné, rozhodujúce kolo prebiehajúce pred výberovou komisiou určí víťaza. Tomu knižnica udelí titul a poverí ho/ju reprezentovaním knižnice na celomestských podujatiach.

Posledný ročník súťaže, ktorý prebiehal začiatkom roka 2022, bol mimoriadne štedrý na výnimočných a rozhladených súťažiacich. My sme si uvedomili, že nevyužiť ich silný potenciál by bola obrovská chyba. Začalo sa hľadanie možností, a ako sa vraví, kto hľadá, nájde. Zrodila sa myšlienka zostaviť prvý knižničný parlament a poskytnúť tak týmto mladým ľuďom priestor na sebarealizáciu a zároveň tímovú prácu. Naším cieľom je získať pre knižnice nové nápady a inšpirácie na prácu s ich rovesníkmi.

Aktuálne má náš parlament šesť členov. Jednou z nich je Emka z pobočky knižnice na ZŠ Belehradská 21, ktorú sme oslovili s prosbou, aby čitateľom časopisu prezradila svoje tipy na dobré čítanie. Ešte predtým snáď môžeme o Emke prezradiť, že jej najobľúbenejším knižným žánrom je fantasy a detektívka. No a jej naj kniha je, asi neprekvapivo, Harry Potter.

Emka Macková a jej odporúčania

Určite prvou knižnou sériou, ktorú odporučím, bude *Harry Potter*. J. K. Rowlingová je pre mňa fascinujúca spisovateľka, lebo vie vymyslieť niečo, o čom my, „muklovia“, ani nevieme, že vôbec existuje. Zaručene neolútujete, ak si prečítate aj ďalšie jej knihy, ako napríklad *Fantastické zvery a ich výskyt* či *Rozprávky Barda Beedla*... Všetko v nich je plné mágie a neskutočne zaujímavé. Ponoriť sa do takejto série je pre mňa niečo úžasné... Človek sa len zahrabe do knihy a môže spoznať úplne iný svet ako ten náš. Príbeh o chlapcovi, ktorý prežil, je svetoznámy hlavne vďaka filmom, ale odporúčam najprv si ho prečítať. Človeku až príde smutno, že také niečo ako svet mágie ozaj neexistuje. A možno...☺

Ďalšia skvelá knižná séria je *Twilight sága*. Príbeh je tajuplný, ale aj veľmi romantický vďaka neobyčajnej dvojici Edwarda a Belly, medzi ktorými vznikne puto už v prvom okamihu. Bella, ktorá sa neskôr dozvie, že Edward je upír, zistí, že sa do neho aj napriek tomu zalúbila. Edward, ktorý vie, že jeho prítomnosť pre Bellu vôbec nie je bezpečná, sa od nej snaží držať čo najďalej, no nedokáže to... V ďalších častiach sa chce Bella stať nesmrteľnou, aby mohla stráviť večnosť s Edwardom. Edward ju, pravdaže, zmeniť na upíra nechce, vie, že by to potom mohla oľutovať, no bolo by neskoro. Odporúčam rovnako novelu k *Zatmeniu* (tretej časti ságy), ktorá vyšla pod názvom *Krátky druhý život Bree Tannerovej*.

Denník Georgie Nicolsonovej je veľmi vtipná séria kníh. Rovnako ako séria o jej sesternici Tallulah. V tomto príbehu ide o život dievčata, ktoré má o živote rôzne, často tragikomické predstavy. Pri týchto knihách sa dosť nasmejete a rozhodne vám zlepšia náladu. Tak hor sa do čítania!

A posúvame sa o métu ďalej, ku *Klubu záhad*. Mám síce radšej vtipné a romantické knihy, ale ani dobré detektívky si nenechám ujsť. V týchto knihách je tá správna zmes napätia a dobrodružstva, navyše okorenená zaujímavou zápletkou. Všetko je popretkávané tým správnym kamarátstvom. Hlavní hrdinovia, Jupiter, jeho sesternica Viki a bratranec Nick, sú správni pátrači, ktorí vždy všetko nájdu...

Škola dobra a zla je, áno, opäť séria (teraz zisťujem, že asi som na sérii zaťažena ☺). Má trochu iný dej, než všetky doteraz spomínané knihy. V príbehoch väčšinou vyhráva dobro, v týchto knihách to ale vždy vyzerá ináč, ako to očakávame. V škole, v ktorej sa učili rôzni hrdinovia a princezné, ako napríklad Šípková Ruženka, Snehulienka a zároveň aj všetci zloduchovia ako Maleficent, Ursula a iní, nastane rozruch, keď tam príde Agatha so Sophie. Sophie, ktorá bola zakaždým pekne upravená, vzorná a populárna, zaradia do Školy zla, zatiaľ čo Agathu, ktorá bola večne neoblúbená a ľuďom sa zdala byť zlá, zaradia do Školy dobra. Myslíte si, že ich zaradili nesprávne? Čítajte a presvedčte sa sami.

Posledné moje odporúčanie je titul *Tajné svety: Cestovná agentúra*. Cestovanie v čase je skvelé, ale je lepšie ako cestovanie medzi svetmi? Hlavná hrdinka Flick sa presťahuje do nového mesta, kde nájde agentúru *Tajné svety: Cestovná agentúra*, a zistí, že do nej patrí. Spolu s Jonathanom cestujú po rôznych svetoch a neustále niektorý z nich zachraňujú.

Odborník pod lupou Ľudmila Hrdináková

Detský čitateľ, to je veľká téma. Na prvé počutie nič nezvyčajné, čítajú predsa takmer všetky deti, či už chcú, alebo nechcú. Avšak pre niektorých toto slovné spojenie znamená viac než len označenie akéhokoľvek dieťaťa, ktoré číta. A čo je vlastne čítanie? Stačí nám poznať písmená, vedieť ich spájať do slov, viet, textov a nahlas prečítať čo najväčší rozsah textu za minútu? Veru nie, je to omnoho zložitejšia téma.

Téma, ktorou sa zaoberá veľa odborníkov po celom svete a ktorá sa čoraz viac dostáva do popredia mnohých výskumov; najmä v posledných rokoch sa ukazuje, aké dôležité je, aby človek neovládal čítanie len technicky, ale aby prenikol aj do prečítaného obsahu, vedel spájať súvislosti, premýšľať a hodnotiť. Aj na Slovensku sa o tom hovorí čoraz viac a našťastie máme zanietenejších ľudí-výskumníkov, ktorí sa tomu naplno venujú – teoreticky aj prakticky. My si v tomto čísle časopisu predstavíme jednu z nich, Ľudmilu Hrdinákovú.

PhDr. Ľudmila Hrdináková, PhD., pôsobí na Katedre knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave ako pedagogická a vedecká pracovníčka. Zameriava sa na psychológiu čítania predovšetkým detí a mládeže, čitateľskú a informačnú gramotnosť, problematiku čítania s porozumením, tvorivého čítania a na vplyv digitálnych technológií na štruktúru mozgu a kognitívne procesy. Je autorkou vedeckých publikácií, vysokoškolských skript či metodických príručiek, ako napr. *Informačná gramotnosť ako kľúčová kompetencia pre 21. storočie* (2011), *Pedagogické prístupy a informačná gramotnosť* (2014), *Integrácia informačnej gramotnosti do vzdelávania – aktuálna výzva pre vzdelávanie* (2014) či *Krok za krokom k čitateľstvu* (2016). V r. 2006 vydala *Tajomstvo rozprávok* – súbor textov, pracovných listov a omalovánok pre deti na podporu čítania s deťmi.

Participuje na významných projektoch, ktoré skúmajú neurologické a psychologické aspekty čítania detí, okrem toho školí pedagógov, vychovávateľov aj knihovníkov, ktorí pracujú s deťmi, často je pozývaná na rôzne semináre či konferencie, na ktorých prednáša alebo hodnotí realizované podujatia s detskými čitateľmi. Je spoluzakladateľkou projektu *Mama, tata, čítajte s nami!*, ktorý je zameraný na tvorivé dielne s knihou pre deti a vzdelávanie rodičov v problematike čítania. Už niekoľko rokov spolupracuje na čitateľskom projekte *Čítame s Osmijankom*, ktorého cieľom je podpora čítania a rozvoj čitateľskej gramotnosti u detí na I. stupni ZŠ; v rámci neho sa organizujú rôzne literárne súťaže, voľnočasové aktivity, ale aj vzdelávacie semináre pre pedagógov a knihovníkov, ktorí pracujú s detskými čitateľmi.

Zistenia, s ktorými Ľudmila Hrdináková prichádza, sú okrem iného podporené aj tzv. eye-trackingom, čiže sledovaním pohybu očí pri čítaní. Tieto záznamy sa používajú na analýzu kognitívnych procesov, ktoré prebiehajú počas čítania textu – keďže zrakové vnímanie napísaného a samotné pochopenie a spracovanie textu sú úzko prepojené. Často poukazuje aj na fakt, ktorý podopieraajú aj výsledky samotného eye-trackingu, že vizuálne médiá majú negatívny vplyv na rozvoj kognitívneho myslenia u detí.

Ľudmila Hrdináková už neodmysliteľne patrí k aktivitám našej knižnice. Na *Motivačných aktivitách s detským čitateľom* hodnotí a komentuje každé podujatie, pričom poukazuje na to, čo je pri podpore čítania nesmierne dôležité, s čím pracovať viacej, prípadne čomu sa vyhýbať.

Prináša zakaždým aj mnoho ďalších nápadov a inšpirácií, takže sa vďaka jej vhladom vo svojej práci stále posúvame. Na *Akadémii moderného knihovníka* vystupuje s odbornými prednáškami taktiež zameranými na tvorivé čítanie, čítanie s porozumením či dôležitosť emocionálneho prežívania pri čítaní. Stretávame ju často na rôznych prehliadkach knihovníckych podujatí pre deti a mládež v rámci Slovenska a zakaždým si odnášame veľa poznámok, tipov na aktivity, ale aj konkrétne tituly – či už beletriu, ktorá stojí za využitie pri práci s deťmi, alebo odborné publikácie, z ktorých možno vychádzať.

Možno sa zdá, že Ľudka Hrdináková je zarytá vedkyňa, výskumníčka, ktorá trávi veľa času nad knihami, štúdiami alebo s eye-trackerom, učí vysokoškolákov, vedie bakalárske a diplomové práce a píše odborné knihy. Áno, je to tak. Aktívne sa však zapája do práce s deťmi, vie sa im dokonale priblížiť, všíma si detaily, ktoré hádam ostatným aj uniknú. Kto ju zažil „v akcii“, vie, že nie je len „vedátorkou“, ale aj výbornou partnerkou detí pri čítaní príbehov a ich myslení. A to je najdôležitejšie. Pretože teoretizovať je jedna vec, ale vcítiť sa do detskej duše, sledovať, ako uvažuje a reaguje, a z toho vyvodzovať zaujímavé závery, to je už o inom...

Sme veľmi radi, že Ľudka spolupracuje s našou knižnicou; zakaždým, keď ju tu máme, o vzácne postrehy a inšpirácie, ale aj o zábavu je zaručene postarané... :-)

Dominika PETÁKOVÁ

Tereza Olhová a Vlado Janček
Bubáci

ilus. Eva Škandíková
predškolský vek

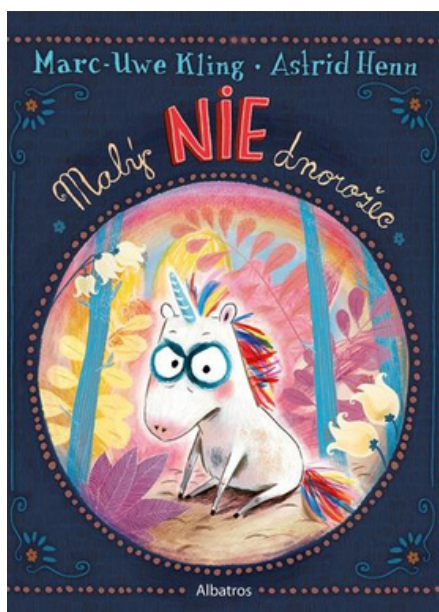
Veselé strašidelné príbehy pre najmenších od spisovateľky Terezy Olhovej prebásnil Vlado Janček. Určené sú všetkým deťom, ktoré sa rady boja a vedia, že so strašidlami je zábava. V knihe sa dozvieme, že bubáci sa potulujú po celom paneláku, aj keď nám rodičia vravia, že vôbec neexistujú. Na siedmom poschodí straší Plachtoš, na treťom sa zakráda Podpostelum a pri čistení zubov nás vyrušuje Potrubný duch. Nájdete ich aj v práčke, pod výtahom či v pivnici. Kniha s krásnymi ilustráciami je obalená v rozkladacom plagáte, z ktorého na nás pozerajú dve veľké strašidelné oči.

Milada Těšitelová,
preklad M. Malíková Bejdová
Maškrtné medvedie príbehy

ilus. Filip Pošivač a Kateřina Karhánková
mladší školský vek

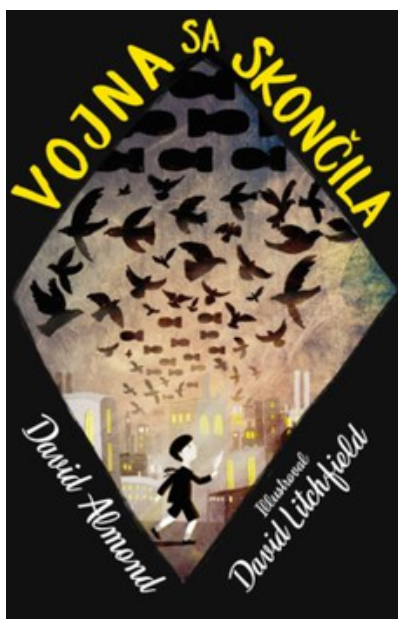
Starostlivý a láskavý medveď Nedveď a malý bojazlivý medvedík Miško sa opäť starajú o to najpodstatnejšie – o jedlo a plné brušká. Ich kuchárske umenie pozná celý les a možno už očarilo aj vás pri pozieraní českého večerníčka *Maškrtné medvedie príbehy*. Dvadsaťšesť dobrodružných príbehov teraz môžete znova prežiť aj v ich knižnej podobe. Medvedíci si okrem čučoriedok pochutnajú aj na Hľuzovke nadivoko pani Diviakovej či záhadnej zapáchajúcej delikatese z Francúzska. V hľadaní jedla sú veľmi vynaliezaví, no nie vždy sa všetko skončí tak, ako si predstavujú, a o dobrodružstvo je postarané. Ak ste v jedle vyberaví, vyskúšajte aj recepty z *Veľkej medvedej kuchárky* plnej dobrôt.

Marc-Uwe Kling,
preklad Michal Hvorecký
Malý NIE dmonorožec

ilus. Astrid Henn
mladší školský vek

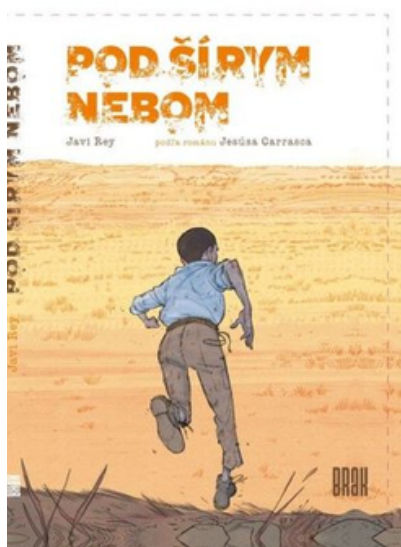
Každý z nás pozná detskú fázu odmietania, no a podľa tejto knihy ju mávajú aj malé jednorožce. Keď sa v Srdiečkovom lese narodí jeden taký roztomilý jednorožec, všetci ho ponúkajú tými najvyberanejšími vecami, no on opakuje len svoje NIE. Trucovité zviera v tomto veršovanom príbehu stretne ľahostajného NOApsa, drzú princeznú ANOMáliu a nahluclého ČOMývala. Stanú sa z nich oddaní priatelia, ktorí sú síce neskutočne tvrdohlaví, no aspoň je s nimi poriadna zábava. A ak by ste si chceli z tohto príbehu zobrať nejaké ponaučenie – NIE dmonorožec vraví zásadné NIE!

David Almond,
preklad Lucia Nižníková-Kollárová
Vojna sa skončila

ilus. David Litchfield
mladší školský vek

Dojemný príbeh oceňovaného britského rozprávača Davida Almonda, ktorý vznikol pri príležitosti 100. výročia ukončenia prvej svetovej vojny, je pohľadom na vojnu očami malého chlapca Johna. Ocítame sa v roku 1918, Johnov otec bojuje vo francúzskych zákopoch a mama pracuje v továrni na výrobu zbraní a munície. Keď sa John jedného dňa v lese za mestom stretne s nemeckým chlapcom Janom, nechápe, prečo sa deti ako on a Jan nemôžu stretávať. A má plnú hlavu ďalších zložitých otázok, na ktoré nikto nevie odpoveď. Prečo je vojna a prečo si ľudia ubližujú? Má aj on nejakých nepriateľov? A kedy sa tá vojna vlastne skončí? Túži po lepšom svete, v ktorom budú všetci spoločne žiť v mieri. Atmosféru knihy dotvárajú krásne ilustrácie Davida Litchfielda.

Ilustrácie a text Javi Rey,
preklad Lucia Duero
Pod širým nebom
(komiks podľa románu Jesúsa Carrasca)

starsí školský vek

Temný a strhujúci komiks rozvíja dystopický príbeh pripomínajúci western o chlapcovi, ktorý uteká z rodnej dediny, kde mu ubližoval vlastný otec a šerif na neho vypísal odmenu. Na úteku sa ocitá v nekonečnej vyprahnutej krajine bez jedla a vody. Pohybuje sa hlavne v noci, keďže cez deň sa na širej rovine musí skrývať pred ľuďmi. Prežiť vonku sám v takomto prostredí nie je vôbec pripravený, čelí pálave, znečistenej vode, smädu, hladu, fyzickému vyčerpaniu a prenasledujú ho zlé sny. Šťastnou náhodou však stretne starého pastiera kôz, ktorý mu ukazuje, ako prežiť s kozím mliekom a jedením korienu a potkanov. Vynikajúce čítanie o hľadaní ľudskosti vo svete plnom násillia, ktoré zhltnete na jedno posedenie aj vďaka sugestívnym obrazom.

Marissa Meyer
Cinder

young adult

Hlučné ulice Nového Pekingú sú preplnené ľuďmi a androidmi. Zem, ktorú sužuje smrteľný mor z vesmíru, pozorujú nemilosrdní mesační ľudia a jej osud závisí od jediného dievčata, mladej nadanej mechaniky. Cinder má tajomnú minulosť, je kyborgom, a teda občiankou druhej kategórie. Macocha ju nenávidí a obviňuje ju z choroby svojej nevlastnej sestry. Potom čo sa jej život prepletie s princom Kaiom, zrazu sa ocitne v centre medzigalaktického boja, uväznená medzi povinnosťou a slobodou a lojalitou a zradou. Musí odhaliť tajomstvá o svojej minulosti, aby ochránila budúcnosť svojho sveta. Román americkej spisovateľky je originálnym prerozpráváním klasickej Popolušky. V knižnici ho nájdete pod rovnomenným názvom aj v slovenskom preklade Denisy Jahičovej.

Daniel Katz,
preklad Zuzana Drábeková
Keď pradedo lyžoval do Fínska

literatúra pre dospelých

Daniel Katz, fínsky spisovateľ židovského pôvodu a skvelý rozprávač a humorista, roky obohacuje literatúru o rozprávačskú tradíciu a smutno-smiešny židovský humor. Jeho debutový román v jednotlivých kapitolách pripomínajúcich židovské anekdoty opisuje príbeh rozprávačovho deda Benna Katza a jeho rodiny na pozadí dejín 20. storočia a vstupu Fínska do druhej svetovej vojny. Pestré rozprávanie plné neuveriteľných historiek a nepredvídateľných situácií sa odohráva v Rusku, odkiaľ Benna na začiatku storočia odveľú kozáci do vojenskej školy, ale aj v Helsinkách a v zákopoch a lazaretách svetových vojen. Okrem špecifik života v neortodoxnej židovskej komunite sa dozvieme, že Benno narukoval napriek tomu, že bol na boj príliš mladý, aj napriek svojmu nízkemu veku – meral iba meter päťdesiat, preto ho v radoch spolubojovníkov považovali za menejcenného. S obľubou trúbil fanfárou v tom najnevhodnejšom čase a stále fajčil cigary. V druhej svetovej vojne takmer prišiel o prst, no nie v boji, ale v kryte, keď sa rabinovi pošmykol nôž pri obrízke jeho syna.

Ján Púček
Karpaty!

ilus. Kristína Mičová
literatúra pre dospelých

Kniha, ktorá môže poslúžiť aj ako sprievodca po Malých Karpatoch, ponúka obraz krajiny na pomedzí reality a sna. Obyčajná prechádzka za dedinu sa v nej mení na dobrodružstvo či výlet do minulosti plný nečakaných súvislostí. Autor, ako sám píše, chcel len lepšie spoznať krajinu, v ktorej prežil väčšinu najpodstatnejších okamihov svojho života. Malé Karpaty a v nich ležiacu dedinku Trstín. Chcel pochopiť, prečo sa mu jej reliéf odtláča do snov a predstav, keď sa od nej na dlhšie odlúči. Dotknúť sa jej inak, intenzívnejšie než doposiaľ. Zaumienil si, že ju počas troch intenzívnych rokov dôkladne preskúma – rôznymi spôsobmi a rôznymi zmyslami. V knihe nájdete okrem príbehov zo všedných dní prežitých uprostred nevšednej krajiny množstvo pozorovaní, zápiskov a úvah o histórii i dnešku, skutočnosť i fikciu, násilie aj nehu. Knihu doplnia obrazová príloha s fotografiami, kresbami a mapami Kristíny Mičovej.

Zuzana SEDLÁKOVÁ

Hlavička

s vianočnými škriatkami

Vianoce - azda najobľúbenejšie sviatky v roku - sa blížia. Určite sa na ne všetci veľmi tešíme, ale hlavne sa musíme dobre pripraviť. Ozdoby, stromček, pečenie aj darčeky... Počuli ste už o vianočných škriatkoch, malých pomocníkoch? Tieto milé stvorenia sú veľmi usilovné, ale aj oni občas potrebujú pomôcť či poradiť. Aj nám do nášho časopisu poslali menší zoznam vecí, s ktorými potrebujú pomôcť, a my by sme radi zapojili aj teba! Trúfaš si?

Čo napiecť na Vianoce?

Aké by to boli Vianoce bez vône koláčikov a keksíkov? Naši škriatkovia sa s nadšením pustili do pečenia, ale veľmi rýchlo zistili, že okrem medovníčkov nepoznajú iné vianočné pečivo. Ty ale určite máš niekoľko tipov na ďalšie (alebo sa spýtaj mamky, babky...). Na štítky napíš ich názvy, aby ich vedeli nalepiť na nádoby, do ktorých ich dajú, a vedľa nich nakresli aj to, ako vyzerajú. A ak by si veľmi chcel, napíš aj pracovný postup...To bude mňamka! :-)

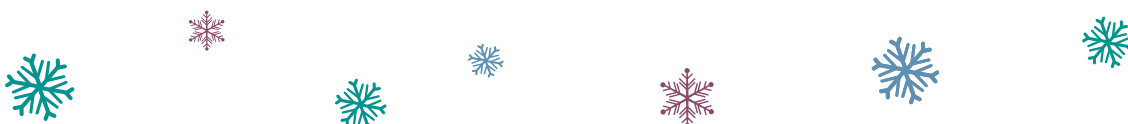

Zdobím, zdočíš, zdočíme...

Škriatkovia musia spraviť aj vianočnú výzdobu a s tou takisto potrebujú pomôcť... Zahraj sa na návrhára a poraď im, ako by mohli vyzeráť ozdoby na stromček. A ak budú mať úspech, prekresli si ich na výkres, vystrihni a ozdob stromček alebo si nimi skrášli izbu. Použiť môžeš aj nálepky, trblietky, washi pásky alebo čokoľvek iné.

Ach, tá slovenčina!

Škriatkovia chcú poslať vianočné pohľadnice a vymysleli krásny vinš. Oni však pochádzajú zo severného pólu a slovenčinu veľmi dobre neovládajú. Preto ak niečo napíšu, urobia tam zvyčajne veľa chýb. Pomôž im opraviť text básničky tak, aby z toho pani učiteľku slovenčiny nerozbolela hlava, keď takú pohľadnicu dostane. :-)

Uš sú tu opeť dni vjanočné,
do sveta kričia zvoni plnočné.
V tomto čase zázračnom
prajeme Vám veľa lázky
a pohody prystole spoločnom.
Nech sa Vám pod strončekon
splnia Vaše sni, abi Vás čakali
už len krásne a šťastný dñi.
Aj veľa síl želáme do nového roku,
aby Vás šťásťie sprevádzalo
na každom groku,
a len dobrí ľud stáli po Vašom boku.

Kde mám nos?!

Milé deti, už sa vám niekedy stalo, že ste niekde stratili nos? Že sa to nedá?... Nuž, nášmu snehuliakovi sa také niečo prihodilo, keď si veselo vykračoval po zasneženom lese. Škriatkovia vraj vedia všetko, a tak mu prezradili, že ak chce aj v treskúcej zime nájsť nejakú dobrú mrkvu, ktorú by použil namiesto nosa, musí nájsť cestu v zložitom labirinte... Oni však majú v zime plné ruky práce a nemajú čas hľadať nejaký nos...! Pomôžete mu vy? On sa už totiž nevie dočkať! :-)

(niekomu stačí k šťastiu naozaj málo)

Fúúúúha, tak sme to zvládli! Škriatkovia na všetku tú prácu, našťastie, nemuseli byť sami. A nemyslia nielen na všetky deti a dospelákov, ale aj na vtáčiky, ktoré na zimu neodlietajú do teplučka, ale ostávajú tu. Preto ti priniesli zopár tipov, aby si potešil tieto malé stvorenia a mal tiež ten skvelý pocit, ktorý majú malí vianoční pomocníci každý rok...

Urob si sám

Myslíme v zime na zvieratká...

Iste viete, že vtáčiky na zimu odlietajú do teplých krajín, aby sa tu počas zimy nemuseli báť o potravu. Nejaké tu však predsa len ostávajú a je na nás ľud'och, aby sme im pomohli. Ak chceš pomôcť aj ty, môžeš im s pomocou rodiča alebo staršieho súrodenca vyrobiť parádne krmidlo. A nebudeš na to potrebovať nič špeciálne!

★Plastová fľaša a vareška alebo lyžica

Do veľkej plastovej fľaše vyrež na spodku dva otvory oproti sebe - jeden malý a jeden väčší, aby sa nimi dala prestrčiť vareška alebo lyžica. Fľašu naplň krmivom pre vtáčiky, to bude na varešku alebo lyžicu pekne z dierky vypadávať. Hotovo!

Zdroj obrázka: www.napady.pravda.sk

★Škatuľka od mlieka alebo džúsu

Do škatule vystrihni alebo vyrež spredu otvor. Môžeš ju podľa fantázie vyzdobiť farbami alebo oblepiť farebnými papiermi, vyrob trebárs domček. Naplň škatuľu krmidlom, prevleč cez vrch šnúru a zaves krmidlo napríklad na strom v záhrade. A ak chceš krmidlo vylepšiť, môžeš otvor vyrezať trochu vyššie a pod neho vložiť starú varešku, paličku alebo ceruzku - aby mali vtáčiky na čom „pristáť“. :-)

Zdroj obrázka: www.eduworld.sk

Zdroj obrázka: www.handmadebase.com

★Šálka

Nepotrebnú šálku prilep uškom hore na tanierik alebo podšálku sekundovým alebo iným super silným lepidlom. Na uško uviaž motúziku a šálku naplň krmivom. Zaves napríklad na konár stromu.

★Iné materiály

Vieš, ako sa hovorí, fantázii sa medze nekladú, krmidlo môžeš zhotoviť naozaj z hocičoho. Skús sa doma poobzerať po nepotrebných škatuľkách, nádobách, pohároch, plechovkách. A ak si trúfaš, môžeš sa pokúsiť aj o postavenie búdky z dreva alebo iného materiálu. Využiť môžeš aj rôzne tanieriky alebo misky, ktoré šikvné zavesíš tak, aby sa z nich krmivo nevysypalo. Neváhaj a popros o pomoc aj iných. Môžete si trebárs s kamošmi spraviť aj súťaž alebo prehliadku tých najzaujímavejších krmidiel.

A čím vtáčikov pohostiť?

Už hotové krmivo pre vtáčiky zoženiete v špeciálnom obchode pre chovateľov alebo aj vo väčšom supermarkete. Môžete si ho však vyrobiť aj doma - je to väčšinou zmes semienok a orechov, takže im pokojne namiešajte oriešky, makové, ľanové, slnečnicové semienka aj kúsočky sušeného ovocia. Naši operení kamoši sa však potešia aj čerstvému ovociu - jablká, marhule, hrozno, hrušky... Toto im môžete naservirovať do vlastnoručne zhotovených krmidiel.

A čo ešte?

Keďže sa vtáčiky potrebujú pred zimou chrániť, prospeje im, ak bude ich potrava obsahovať tuky. Preto im neuškodí, ale prospeje napríklad nesolená bravčová masť alebo loj - zmiešajte ich s pripraveným krmivom a touto zmesou môžete napríklad naplniť formičky, po vychladnutí budete mať hotové krásne, ale hlavne chutné dobroty (ako koláčiky z piesku). Ak by sa vám ale nechcelo pracovať s formičkami, pokojne môžete vyrobiť napríklad gule... A ak lojom alebo masťou potriete napríklad šišku alebo aj rolku od toaletného papiera, posypte ju bohatou zmesou semienok a máte ďalší skvelý spôsob, ako potešiť a nakrmiť vtáčiky.

Zdroj obrázkov: www.dobrarada.sk

Komiksovo

Čo nás ťaží

V minulom čísle nášho časopisu sme pre vás priniesli novú rubriku o komiksoch, v ktorej sme predstavili trochu teórie, histórie, ale aj zopár tipov na konkrétnych autorov alebo tituly. Tentokrát sa na komiks pozrieme z hľadiska ťažkých tém, ktoré často spracúvajú. Na komiksy ešte veľa ľudí nazerá ako na braky bez umeleckej hodnoty, určené pre deti a mládež, so zväčša humornou tematikou alebo superhrdinami, preto treba čitateľom ukázať aj také komiksy, ktoré sú skutočne hlboké a hodnotné – ako po výtvarnej, tak po literárnej a obsahovej stránke.

V živote každého z nás – či už dieťaťa, tínedžera, alebo dospelého – sa dejú veci, ktoré by sme najradšej ani nepoznali, nezažili. Dôležité však je, ako sa k nim postavíme a ako sa nám ich podarí zvládnuť. Najčastejšie nám spôsobujú duševnú traumu, čo sa odzrkadľuje na našej psychike, ale niekedy aj telesne. Trauma sa definuje aj ako „duševný úraz“ a ide o dopad, dôsledok niečoho vážneho – zážitku, ktorý človek nedokázal predvídať, kontrolovať a následne ani spracovať. Každá trauma (aj tie napohľad maličké) narúša našu duševnú rovnováhu; veci, ktoré sú podfarbené silnými emóciami, v nás rezonujú dlho.

A prečo taká ťaživá téma práve na Vianoce? Vianoce sú sviatkami pokoja, radosti, lásky a harmónie, no, bohužiaľ, život píše aj smutné príbehy a práve na Vianoce sa tieto pocity môžu zosilňovať. Mali by sme teda aj v tomto predvianočnom a vianočnom období myslieť na tých, ktorí možno bojujú s ťažkosťami, a pripomenúť si ich napríklad komiksovými príbehmi.

Príbeh ako terapia

Veľmi dôležité je v prvom rade problém definovať, pomenovať ho a skúsiť sa s ním popasovať. Existujú rôzne druhy terapie, niekto traumu rieši liekmi, iný cez umenie – tancom, hudbou, malovaním – či pomocou zvierat. Niekto sa z ťažkostí „vypíše“, niekomu pomáha rozhovor s psychoterapeutom alebo členmi podpornej skupiny. Niekto cvičí jogu a učí sa správne dýchať... Veľmi odporúčaná je aj tzv. expozičná terapia, podstatou ktorej je vystavenie človeka podnetom alebo zážitku, ktorý v ňom vyvolá pocity strachu, úzkosti alebo posttraumatický stres. Tento stret s niečím, čo nás priam desí, postupne napomáha znižovať strach a človek sa lepšie vyrovnáva s ťažkými pocitmi. Metódy expozičné, t. j. vystavenia zážitku, môžu byť rôzne: imaginárna, pri ktorej si človek vybavuje objekt

alebo situáciu, ktorá ho traumatizuje; naratívna, ktorá spočíva v prerozprávání zážitku; a v súčasnosti, s rozvojom technológií, sa čoraz častejšie využíva expozičia vo virtuálnej realite – človek sa ocitá v danej situácii, vníma ju viacerými zmyslami. Ako formu expozičnej terapie ja osobne vnímam aj literatúru, obzvlášť komiksy ako špecifické diela, o ktorých sa v tomto čísle dočítate. Či už je to autor, ktorý sa takýmto spôsobom delí o vlastnú traumu s čitateľom, alebo samotný čitateľ, ktorý možno prežíva podobné ťažkosti a takýmto spôsobom sa s postavou stotožňuje. Nie nadarmo sa medzi komiksami s takouto témou objavuje veľa autobiografií...

Isabelle Arsenault – Fanny Britt

Jana, líška a ja

Pre dospievajúcich je typické, že sa neustále hľadajú. Snažia sa nájsť si svoje miesto medzi rovesníkmi, dostávajú sa do konfrontácií s autoritami – rodičmi aj učiteľmi, zisťujú, ako sa zaradiť medzi svojich spolužiakov či kamarátov aj kým chcú vlastne byť. Častým javom medzi staršími deťmi v škole je šikana.

Tá dokáže tak veľmi ublížiť, že to môže mať neblahý dopad na život dieťaťa a spôsobiť aj dlhodobú traumu. Komiks *Jana, líška a ja* je príbehom dospievajúcej Héléne, ktorú šikanujú spolužiačky, vysmievať sa z jej výzoru (ktorý je, mimochodom, úplne normálny). Nemá žiadnych kamarátov, oporu nenachádza ani doma, býva s matkou a súrodencami, no ani oni nemajú pre ňu pochopenie. Jediným útočiskom je pre ňu kniha, príbeh Jany Eyrovej. Život a emocionálne prežívanie Héléne možno čítať v krásnych komiksových poliach, svoj význam tu nesie najmä farebné prevedenie, ale aj symbolika konkrétnych predmetov či líšky, ktorá je aj v titule.

Tereza Drahoňovská – Štěpánka Jislová Bez vlasů

Traumatickým zážitkom môže byť pre človeka aj radikálna zmena vzhľadu – po nehode, chorobe ap. Je to niečo, čo vníma nielen samotný človek, ktorému sa zmena udeje, ale aj jeho okolie, a mnohí na to môžu aj úmyselne či neúmyselne poukazovať. Česká scenáristka Tereza Drahoňovská sa rozhodla podeliť s čitateľmi o to, ako bez akéhokolvek varovania či viditeľného dôvodu prišla o vlasy. Alopecia je autoimunitné ochorenie, ktoré postihuje človeka stratou vlasov a ochlpenia tela, a to je presne to, čo zasiahlo aj Terezu.

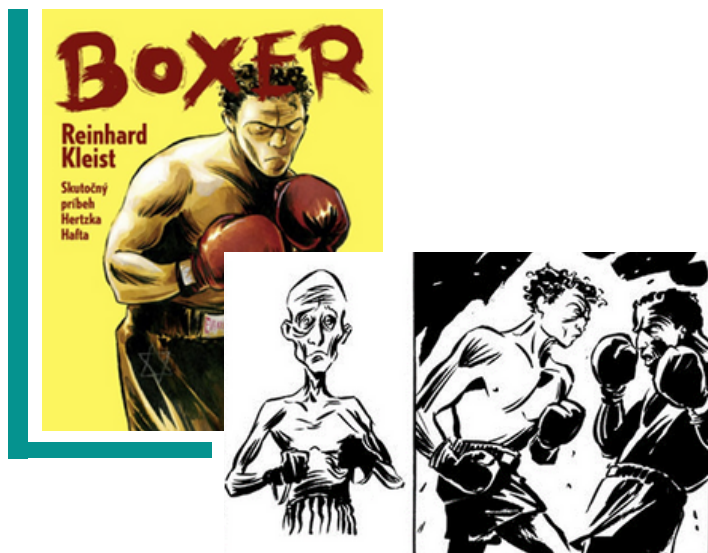
Ako spracovať to, že mladé, zdravé dievča zrazu príde o všetky vlasy? Keď ju ľudia nespoznávajú a vypytujú sa na príčiny? Toto je jej svedectvo o tom, ako sa prestala cítiť ako žena, ako sa musela vyrovnávať s neprijemnými otázkami aj faktom, že to takto môže ostať navždy. Komiks vytvorila spolu so Štěpánkou Jislovou a zámerom bolo povzbudiť tých, ktorí sa s alopciou stretli, alebo pre ich blízkyh.

AJ Dungo Vo vlnách

Grafický román (ako sa hovorí rozsiahlejším komiksom s vážnejším obsahovým, tematickým a ideovým zameraním) amerického surfera a ilustrátora AJ Dunga prináša dvojvrstvový autobiografický príbeh. Jedna vrstva príbehu prináša pohľad do histórie surfingu a aj do jeho súčasnosti, ďalšia je autobiografickým rozprávaním a obe sa prelínajú v situáciách, keď práve surfovanie pomáha vyrovnávať sa so životným údelom.

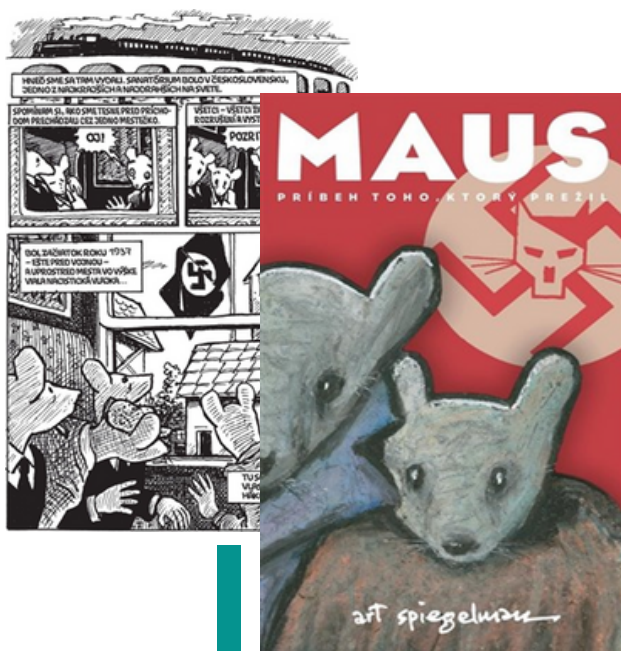
Dungo v komikse zdieľa s čitateľom ťažkú a bolestivú etapu svojho života – hovorí nám o svojej priateľke, ktorú mu príliš skoro vzala zákerná a nelútostná choroba. Čitateľ sa tu necháva unášať na vlnách emócií, čo umocňuje aj farebnosť

ilustrácií – striedajú sa tu ilustrácie v odtieňoch modrej a tyrkysovej vo výjavoch z Dungovho života s hnedo-béžovými ilustráciami o histórii športu.

Reinhard Kleist Boxer. Skutočný príbeh Hertzka Hafta

Nemecký ilustrátor Reinhard Kleist je autorom viacerých biografických komiksov. Jedným z nich je životný príbeh Hertzka Hafta, poľského židovského boxera, o ktorom podal svedectvo jeho najstarší syn. Hertzko sa ako 16-ročný chlapec dostal do koncentračného tábora, kde bol nútený doslova biť sa päsťami o holý život – na pobavenie pre príslušníkov SS. Po mnohých rokoch utrpenia sa mu podarilo utiecť z pochodu smrti. Po skončení vojny sa stal profesionálnym pästiárom a rozhodol sa takisto nájsť svoju milovanú osobu, o ktorú prišiel ešte pred odvedením do tábora. Holokaust bol udalosťou, o ktorej sa hovorilo a stále hovorí po celom svete, je spoločenskou traumou, kolektívnou pamäťou celého ľudstva.

a rozhodli sa pátrať po stopách mužov, ktorí boli označení ako „nepriatelia vlasti“ a vyhnaní z domovov. Výsledkom ich výskumu, ktorý spočíval v poodhalení utajovaných traumatizujúcich zážitkov talianskych mužov, sa stal úžasný komiks s nadčasovým posolstvom – pretože aj v súčasnej demokratickej spoločnosti sa dejú veci, ktoré sú len inou formou, ale tým istým zverstvom.

Art Spiegelman

Maus. Príbeh toho, ktorý prežil

Z podobného tematického súdka je aj už svetovo známy komiks Arta Spiegelmana *Maus*. Príbeh ľudského utrpenia spôsobeného ideológiou nacizmu a fašizmu je životným príbehom otca Arta Spiegelmana, poľského Žida, ktorý ako jeden z mála holokaust prežil. Zaujímavosťou je, že v komikse vystupujú zvieracie postavy – Židia sú myši a nacisti sú zobrazení ako mačky a prasatá. Za *Mausa* autor získal r. 1992 Pulitzerovu cenu, čo je takisto znakom vysokej umeleckej hodnoty tohto komiksu s významným kultúrnym aj spoločenským dopadom. O hrôzach koncentračných táborov a prenasledovania „nežiaducich“ členov spoločnosti sa nepočúva ani nečíta ľahko, ale musí sa o tom hovoriť; komiksová forma a obzvlášť príbeh zobrazený cez zvieracie postavy toto rozprávanie do istej miery zjemňuje.

Luca de Santis – Sara Colaone

V Taliansku sú iba praví chlapi

Holokaust a rasové zákony sa netýkali iba Židov, Rómov, ľudí s postihnutím, ale aj homosexuálov. V Taliansku sa za Mussoliniho režimu homosexuáli odvádzali do vyhnanstva, väzenia na Tremitských ostrovoch, hoci sa verejnosti tvrdilo, že to nie je potrebné, keďže „v Taliansku žili iba praví chlapi“. Autorov komiksu zaujala táto smutná udalosť talianskych dejín

Zdroj obrázkov: www.artforum.sk

Dominika PETÁKOVÁ

Najlepšie detské knihy roka 2022

Katalóg *Najlepšie detské knihy roka 2022* vydávaný v rámci projektu *Vianočná knižka sa otvára 2022*, ponúkajúci kvalitnú literatúru pre deti a mládež, nájdete vo všetkých pobočkách Knižnice pre mládež mesta Košice.

V online verzii je dostupný na domovskej webovej stránke knižnice www.kosicekmk.sk.
A kvalitné čítanie knižnica propaguje aj prostredníctvom svojej stránky www.najlepsiedetskeknihy.sk.

NAJLEPŠIE DETSKÉ KNIHY ROKA 2022

DOMOV • NAJLEPŠIE DETSKÉ KNIHY ROKA • KATALÓG • ZOSTAVOVATEKY • KONTAKT

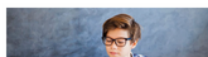

Poznáte ten pocit, keď máte chuť prečítať si niečo dobré, ale neviete, aká kniha by to mala byť a kde by ste vlastne mali začať? Potrebujete darček pre dieťa k narodeninám, pod vianočný stromček alebo vyberáte knihy do svojej knižnice? V takom prípade ste tu správne, tu vám zodpovíme vaše otázky.

Vitajte na webovej stránke, ktorá je mikulášskym darčekom v roku 2022 pre všetkých vás, ktorí máte radi knihy. Vlastníkom a garantom projektu je Knižnica pre mládež mesta Košice. „Najlepšie detské knihy“ sú tu preto, aby sme vám pomohli lepšie sa zorientovať na obrovstvánskom knižnom trhu. A keďže sme výpočítali požiadavky čitateľov, prídame okrem tlačeneho a e-katalógu aj tento web.

Na stránke budeme pracovať, doplníme aj minulé ročníky, prinesieme vyňadávanie „Juvzdáčkovaní“ a hľadám aj niečo iné – nechajte sa prekvapiť. Oceníme aj vašu vlnivosť a angažovanie, budeme radi, ak nám dáte vedieť, čo máme doplniť.

Najlepšie detské knihy roka 2022

DARUJEM VÁM

Darujem vám ticho.
Jedno kilo ticha.
Zvýšilo mi pre vás
ešte od leta.
Na Vianoce sa v ňom
pokojnejšie dýcha,
keď zvuk nepristáva,
ani nevzlieta.

• Darujem vám úsmev.
Jeden z mojich perí.
Je to darček len pre
vzácne návštevy.
Prinesiem ho v tvári
k prahu vašich dverí.
Na oplátku čakám
vaše úsmevy.

Darujem vám slovo.
V obyčajnom šate.
Priveje ho vietor
ako na koni.
Ak vás nájde doma,
ak ho prečítate,
tak vám na Vianoce
s láskou zazvoní.

Valentín Šefčík

